

SADRŽAJ

UVOD	19
I. EKONOMIKA – POSEBNA EKONOMSKA NAUKA	19
1. DEFINISANJE EKONOMIKE KAO POSEBNE EKONOMSKE NAUKE	19
2. EKONOMIKA U SISTEMU EKONOMSKIH NAUKA	19
3. STRUKTURA EKONOMSKOG SISTEMA	20
3.1. MIKROEKONOMIJA	21
3.1.1. <i>Pojam mikroekonomije</i>	21
3.1.2. <i>Razvoj oblika mikroekonomije</i>	22
3.2. MAKROEKONOMIJA.....	23
3.3. MEZOEKONOMIJA	24
3.4. ODNOSI IZMEĐU POJAVNIH OBLIKA EKONOMIJE	24
4. EKONOMIJA KAO EKONOMSKA STVARNOST	25
4.1. POJAM EKONOMSKE STVARNOSTI	25
4.2. EKONOMSKA STVARNOST I ODNOSI PROIZVODNJE.....	26
II. EKONOMIKA PREDUZEĆA KAO NAUKA	26
1. PREDMET IZUČAVANJA EKONOMIKE PREDUZEĆA	27
2. CILJ IZUČAVANJA EKONOMIKE PREDUZEĆA	27
3. METODE IZUČAVANJA EKONOMIKE PREDUZEĆA	28
4. EKONOMIKA PREDUZEĆA KAO OPŠTA DISCIPLINA POSLOVNE EKONOMIJE	29
III. POJAM I GLAVNE KARAKTERISTIKE PREDUZEĆA	29
1. NASTANAK I RAZVOJ PREDUZEĆA	29
2. POJAM PREDUZEĆA.....	31
3. PREDUZEĆE KAO SISTEM	32
IV. MENADŽMENT KAO SISTEM UPRAVLJANJA PREDUZEĆEM	33
1. POJAVA I ZNAČAJ MENADŽMENTA	33
2. ULOGA MENADŽMENTA U PROCESU UPRAVLJANJA PREDUZEĆEM.....	34

Prvi deo EKONOMIKA PREDUZEĆA

A. ELEMENTI PROIZVODNJE I ULAGANJA U REPRODUKCIJU	36
Glava I – EKONOMSKA STVARNOST PREDUZEĆA	37
I. ULAGANJE U REPRODUKCIJU	37
1. ANGAŽOVANJE VREDNOSTI KAO OBLIK ULAGANJA	37
2. TROŠENJE ELEMENATA PROIZVODNJE KAO OBLIK ULAGANJA	39
II. REZULTATI REPRODUKCIJE	40

III. KVALITET MEZOEKONOMIJE I EKONOMSKI PRINCIPI REPRODUKCIJE	41
1. OSNOVNI EKONOMSKI PRINCIP REPRODUKCIJE	41
2. PARCIJALNI EKONOMSKI PRINCIPI REPRODUKCIJE	42
3. IZRAŽAVANJE KVALITETA EKONOMIJE	43
IV. FAKTORI MEZOEKONOMIJE.....	43
V. PROIZVODNJA I NJENE KARAKTERISTIKE	44
VI. REPRODUKCIJA I NJENE KARAKTERISTIKE	46
1. PROIZVEDENA VREDNOST KAO EKONOMSKI IZRAZ PROIZVODNJE	46
2. VREDNOSTI UTROŠENE U PROIZVODNJI	48
3. ODNOS IZMEĐU PROIZVEDENE I UTROŠENE VREDNOSTI	50
Glava II – SREDSTVA PREDUZEĆA I ZAPOSLENI	53
I. ULOGA SREDSTAVA U REPRODUKCIJI	53
II. OBLICI SREDSTAVA.....	55
1. NATURALNI OBLICI SREDSTAVA	55
2. EKONOMSKI OBLICI SREDSTAVA.....	56
3. USKLAĐIVANJE SREDSTAVA I ZADATAKA	58
III. UTICAJ SREDSTAVA NA KVALITET EKONOMIJE.....	59
1. TROŠENJE SREDSTAVA	59
2. ANGAŽOVANJE SREDSTAVA.....	61
3. SREDSTVA KAO NOSILAC NOVE TEHNIKE.....	61
IV. ZAPOSLENI PREDUZEĆA.....	62
1. SASTAV ZAPOSLENIH PREDUZEĆA	62
2. PROMENE SASTAVA ZAPOSLENIH.....	64
3. INTEGRACIJA ZAPOSLENIH U PREDUZEĆE.....	65
Glava III – TROŠENJE KAO OBLIK ULAGANJA I NJEGOVA KLASIFIKACIJA.....	67
I. NATURALNO IZRAŽAVANJE TROŠENJA.....	69
1. UTROŠCI MATERIJALA	69
1.1. UTROŠCI OSNOVNOG MATERIJALA	70
1.2. UTROŠCI POMOĆNOG MATERIJALA.....	71
1.3. UTROŠCI REŽIJSKOG MATERIJALA	72
2. UTROŠCI SREDSTAVA ZA RAD	73
3. UTROŠCI RADNE SNAGE	75
4. USLOVLJENOST UTROŠAKA ELEMENATA PROIZVODNJE.....	78
II. FINANSIJSKO IZRAŽAVANJE TROŠENJA	79
1. NOVČANI MULTIPLIKATORI UTROŠAKA	79
2. CENE SREDSTAVA ZA PROIZVODNJU	79
3. ZARADE ZA IZVRŠENI RAD	81
III. KLASIFIKACIJA TROŠKOVA PO RAZLIČITIM KRITERIJUMIMA	82
1. PODELA TROŠKOVA PREMA ELEMENTIMA PROIZVODNJE	83
1.1. TROŠKOVI MATERIJALA	84
1.2. TROŠKOVI SREDSTAVA ZA RAD	85
1.3. TROŠKOVI RADNE SNAGE	87
2. PODELA TROŠKOVA PREMA MESTU NASTANKA	88

3. PODELA TROŠKOVA PREMA VEZANOSTI ZA NOSIOCE	90
4. PODELA TROŠKOVA PREMA NAČINU OBRAČUNA PO NOSIOCIMA.....	91
5. PODELA TROŠKOVA PREMA USLOVLJENOSTI PROIZVODNJOM I NJENOM PRIPREMOM	93

Glava IV – TROŠKOVI U FUNKCIJI USPOSTAVLJANJA I KORIŠĆENJA KAPACITETA ... 97

I. USPOSTAVLJANJE I KORIŠĆENJE PROIZVODNOG KAPACITETA	97
1. DEFINISANJE I KLASIFIKOVANJE PROIZVODNIH KAPACITETA	98
2. EKONOMSKI ASPEKTI IZBORA VELIČINE KAPACITETA	102
3. ORGANIZACIONA STRUKTURA KORIŠĆENJA KAPACITETA.....	104
4. FIKSNI TROŠKOVI	106
4.1. POJAM FIKSNIH TROŠKOVA	106
4.2. PONAŠANJE FIKSNIH TROŠKOVA.....	106
4.3. RAZLAGANJE FIKSNIH TROŠKOVA NA OBJEKTIVNU I SUBJEKTIVNU KOMPONENTU	108
II. TROŠKOVI USLOVLJENI KORIŠĆENJEM KAPACITETA	110
1. PROPORCIONALNI TROŠKOVI	110
1.1. PONAŠANJE PROPORCIONALNIH TROŠKOVA.....	110
1.2. USLOVLJENOST DINAMIKE PROPORCIONALNIH TROŠKOVA	112
2. RELATIVNO FIKSNI TROŠKOVI.....	113
2.1. ZAKONITOSTI U PONAŠANJU RELATIVNO FIKSNIH TROŠKOVA	114
2.2. OBJEKTIVNA I SUBJEKTIVNA KOMPONENTA RELATIVNO FIKSNIH TROŠKOVA.....	118

Glava V – PONAŠANJE TROŠKOVA I METODE OBRAČUNA CENE KOŠTANJA..... 121

I. PONAŠANJE TROŠKOVA U FUNKCIJI NJIHOVE KVANTITATIVNE STRUKTURE.....	121
II. SPECIFIČNOSTI PONAŠANJA TROŠKOVA U DINAMICI OBIMA PROIZVODNJE.....	124
1. DEGRESIJA TROŠKOVA	125
2. PROGRESIJA TROŠKOVA	128
3. REMANENTNOST TROŠKOVA	130
III. RAZVOJNI TOK TROŠKOVA I ZONE KORIŠĆENJA KAPACITETA	131
1. ZONA DEGRESIJE	132
2. ZONA PROGRESIJE	134
3. ZONA OPTIMALNOSTI.....	135
IV. GRANIČNI TROŠKOVI	136

Glava VI – METODOLOGIJA OBRAČUNA TROŠKOVA .....

I. IZRAČUNAVANJE PRAGA EKONOMIČNOSTI.....	139
1. POJAM I ZNAČAJ PRAGA EKONOMIČNOSTI.....	139
2. UTVRĐIVANJE PRAGA EKONOMIČNOSTI	141
II. METODE IZRAČUNAVANJA CENE KOŠTANJA	144
1. METODOLOŠKI PROBLEM PENOŠENJA TROŠKOVA NA NOSIOCE	145
2. OSNOVNE KALKULATIVNE METODE	146
2.1. DIVIZIONA KALKULACIJA	146
2.2. KALKULACIJA POMOĆU EKIVALENTNIH BROJEVA	147
2.3. KALKULACIJA KUPLOVANIH PROIZVODA	149
2.4. DODATNA KALKULACIJA	151
2.5. METODA <i>DIRECT COSTING</i>	153
2.6. KOMBINOVANJE KALKULATIVNIH METODA.....	154

III. METODE UTVRĐIVANJA FIKSNE KOMPONENTE TROŠKOVA.....	155
1. METODOLOGIJA RAŠČLANJAVANJA UKUPNIH TROŠKOVA.....	156
2. METODE UTVRĐIVANJA FIKSNE KOMPONENTE U UKUPNIM TROŠKOVIMA	158
Glava VII – ANGAŽOVANJE I KRUŽENJE VREDNOSTI U REPRODUKCIJI	161
I. POJAVNI OBLICI I METAMORFOZE VREDNOSTI U REPRODUKCIJI	162
1. NATURALNI OBLICI VREDNOSTI	162
2. FINANSIJSKI OBLIK VREDNOSTI.....	166
II. FAZE CIKLUSA REPRODUKCIJE	166
1. FAZE NATURALNIH OBLIKA VREDNOSTI	166
1.1. SPECIFIČNOSTI POJEDINIH FAZA.....	166
1.2. VREME ANGAŽOVANJA SREDSTAVA	168
2. UKUPNO VREME CIKLUSA REPRODUKCIJE	171
III. REPRODUKCIONI ASPEKT ANGAŽOVANJA SREDSTAVA	172
1. OBRтна SREDSTVA.....	172
2. OSNOVNA SREDSTVA.....	173
IV. KVANTITATIVNI ODNOS ANGAŽOVANJA I TROŠENJA.....	174
1. KOEFICIJENT ANGAŽOVANJA	174
2. KOEFICIJENT REPRODUKOVANJA	175
V. TROŠENJE I ANGAŽOVANJE KAO ELEMENTI ULAZA MEZOEKONOMSKOG SISTEMA	176
VI. IZVORI SREDSTAVA U REPRODUKCIJI.....	177
1. IZVORI SREDSTAVA ZA PROSTU REPRODUKCIJU	178
2. IZVORI SREDSTAVA ZA PROŠIRENU REPRODUKCIJU	178
VII. KAMATA U FUNKCIJI UPRAVLJANJA CIRKULISANJEM VREDNOSTI U REPRODUKCIJI.....	179
1. KAMATA KAO CENA USLUGE KREDITIRANJA	179
2. NESKLAD IZMEĐU DRUŠTVENIH POTREBA I PROIZVODNIH MOGUĆNOSTI	180
3. CIRKULISANJE EKONOMSKIH VREDNOSTI U OKVIRU OSNOVNIH PRIVREDNIH JEDINICA.....	181
4. KREDITNI ODNOSI KAO REGULATOR SRAZMERE U RASPODELI	184
B. REZULTATI REPRODUKCIJE I EKONOMSKI PRINCIPI POSLOVANJA	187
Glava VIII – REZULTATI REPRODUKCIJE	189
I. PROIZVOD	189
1. DEFINICIJA PROIZVODA I NJEGOVE KARAKTERISTIKE	189
2. IZRAŽAVANJE PROIZVODA.....	191
2.1. FIZIČKA JEDINICA MERE KAO IZRAZ PROIZVODA.....	191
2.2. TRŽIŠNA CENA KAO IZRAZ PROIZVODA	191
2.3. CENA KOŠTANJA KAO IZRAZ PROIZVODA.....	192
2.4. PROIZVOD IZRAŽEN OBJEKTIVNO POTREBNIM RADOM.....	193
II. VELIČINA I STRUKTURA UKUPNOG PRIHODA	193
1. DEFINICIJA UKUPNOG PRIHODA	193
2. FAKTORI UKUPNOG PRIHODA	195
III. DOHODAK.....	199
IV. DOBITAK	202

V. GUBITAK	202
Glava IX – EKONOMSKI PRINCIP I REPRODUKCIJE I IZRAZI KVALITETA EKONOMIJE 205	
I. OSNOVNI I PARCIJALNI PRINCIP I REPRODUKCIJE	207
1. OSNOVNI EKONOMSKI PRINCIP REPRODUKCIJE	207
2. PARCIJALNI PRINCIP I REPRODUKCIJE	208
II. PRODUKTIVNOST	208
1. POJAM I ZNAČAJ	208
2. FAKTORI PRODUKTIVNOSTI	209
3. IZRAŽAVANJE PRODUKTIVNOSTI	213
3.1. PROIZVOD U IZRAZU PRODUKTIVNOSTI	213
3.2. METODE MERENJA PRODUKTIVNOSTI	214
4. SPROVOĐENJE PRINCIPA PRODUKTIVNOSTI	217
III. EKONOMIČNOST	220
1. POJAM EKONOMIČNOSTI	220
2. NATURALNO IZRAŽAVANJE EKONOMIČNOSTI	221
3. VREDNOSNO IZRAŽAVANJE EKONOMIČNOSTI	222
4. EKONOMIČNOST KAO ODNOS CENE PROIZVODNJE I CENE KOŠTANJA	224
5. SADRŽAJ EKONOMIČNOSTI	226
6. MERENJE EKONOMIČNOSTI	227
7. SPROVOĐENJE PRINCIPA EKONOMIČNOSTI	228
IV. RENTABILNOST	230
1. POJAM RENTABILNOSTI	230
2. RENTABILNOST USLOVLJENA VREDNOŠĆU PROIZVODNJE	231
3. RENTABILNOST U FUNKCIJI TROŠKOVA SREDSTAVA ZA PROIZVODNJU	232
4. RENTABILNOST U FUNKCIJI KOEFICIJENTA ANGAŽOVANJA	232
5. SADRŽAJ RENTABILNOSTI	234
6. RENTABILNOST IZRAŽENA PROFITNOM STOPOM	234
7. SPROVOĐENJE PRINCIPA RENTABILNOSTI	235
V. KONTROLA FUNKCIONISANJA POJEDINIH ELEMENATA MEZOEKONOMSKOG SISTEMA	235
1. PODSISTEM PROIZVODNJE	236
2. PODSISTEM RAZMENE	236
3. PODSISTEM FINANSIRANJA	237
Glava X – UKUPNI POSLOVNI USPEH	239
I. SVODNI IZRAZ KVALITETA EKONOMIJE	239
1. IZRAŽAVANJE KVALITETA EKONOMIJE	239
2. POSLOVNI USPEH KAO KVANTITATIVNI IZRAZ KVALITETA EKONOMIJE	240
II. SVOĐENJE PROMENA ELEMENATA ULAZA I IZLAZA NA EKVIVALENTE	243
III. UTICAJ PROMENA ELEMENATA PRODUKTIVNOSTI NA POSLOVNI USPEH	246
IV. UTICAJ PROMENA ELEMENATA EKONOMIČNOSTI NA POSLOVNI USPEH	247
V. UTICAJ PROMENA ELEMENATA RENTABILNOSTI NA POSLOVNI USPEH	249
VI. IZRAŽAVANJE UKUPNOG POSLOVNOG USPEHA	251

Drugi deo MENADŽMENT

Glava XI – NASTANAK I RAZVOJ MENADŽMENTA.....	255
I. POJAVA MENADŽMENTA	255
1. ISTORIJAT MENADŽMENTA	255
2. DEFINISANJE MENADŽMENTA	257
II. RAZVOJ MENADŽMENTA	261
1. PROFESIONALNI MENADŽMENT	261
2. NAUČNI MENADŽMENT	262
3. ŠKOLE MENADŽMENTA.....	263
3.1. KLASIČNA ŠKOLA MENADŽMENTA	263
3.2. ŠKOLA LJUDSKIH ODNOSA	264
3.3. ŠKOLA TEORIJE ODLUČIVANJA	265
3.4. ŠKOLA NAUKE O MENADŽMENTU	265
3.5. ŠKOLA TEORIJE SISTEMA	266
3.6. SITUACIONA ŠKOLA MENADŽMENTA	266
III. PRINCIPI MENADŽMENTA	267
1. OSNOVNI PRINCIPI MENADŽMENTA	267
2. FAJLOVI PRINCIPI MENADŽMENTA	267
3. VEBEROVI PRINCIPI MENADŽMENTA	269
Glava XII – DIVERSIFIKACIJA MENADŽMENTA	271
I. VRSTE MENADŽMENTA	271
1. STRATEGIJSKI MENADŽMENT	271
1.1. DEFINICIJA STRATEGIJE	271
1.2. KLASIFIKOVANJE STRATEGIJA	272
1.3. STRATEGIJA PREDUZEĆA I NJENO FORMULISANJE	275
1.4. STRATEGIJSKI MENADŽMENT	277
1.4.1. <i>Strategijski menadžment preduzeća.....</i>	<i>277</i>
1.4.2. <i>Strategijski menadžment poslovne jedinice.....</i>	<i>279</i>
2. OPERATIVNI MENADŽMENT	281
3. MENADŽMENT POSLOVNIH PODRUČJA	283
II. PREDUZETNIK, MENADŽER I LIDER KAO NOSIOCI UPRAVLJAČKOG PROCESA	286
1. PREDUZETNIK KAO NOSILAC UPRAVLJAČKE FUNKCIJE	286
2. MENADŽER U UPRAVLJAČKOM SISTEMU PREDUZEĆA	288
3. LIDERSTVO KAO MANIFESTACIJA MENADŽMENTA	289
Glava XIII – STRATEŠKO UPRAVLJANJE RAZVOJEM PREDUZEĆA.....	291
I. NUŽNOST RAZVOJA PREDUZEĆA	291
1. FAKTORI RAZVOJA	292
1.1. PODSTICAJNI FAKTORI RAZVOJA	295
1.2. OGRANIČAVAJUĆI FAKTORI RAZVOJA	296
2. TEHNIČKO-TEHNOLOŠKI PROGRES KAO FAKTOR RAZVOJA PREDUZEĆA	297
3. UTICAJ TEHNOLOŠKOG RAZVOJA NA RAZVOJ PREDUZEĆA	299
4. STRATEGIJA TEHNOLOŠKOG RAZVOJA PREDUZEĆA	300

II. FORMIRANJE STRATEGIJE RAZVOJA PREDUZEĆA	301
1. CILJEVI RAZVOJA.....	302
1.1. USAGLAŠENOST RAZVOJNIH CILJEVA	303
1.2. TEHNOLOŠKI RAZVOJ KAO RAZVOJNI CILJ	304
2. IZBOR STRATEGIJE TEHNOLOŠKOG RAZVOJA PREDUZEĆA	305
3. TRANSFER TEHNOLOGIJE KAO STRATEGIJSKA OPCIJA TEHNOLOŠKOG RAZVOJA PREDUZEĆA	309
III. TRANSFER TEHNOLOGIJE KAO INSTRUMENT RASTA I RAZVOJA PREDUZEĆA	311
1. DEFINISANJE TRANSFERA TEHNOLOGIJE.....	311
2. PREDMET I VIDOVI TRANSFERA TEHNOLOGIJE	313
3. MESTO I ULOGA TRANSFERA TEHNOLOGIJE U RAZVOJNOJ STRATEGIJI PREDUZEĆA	315
4. GLAVNI OBLICI TRANSFERA TEHNOLOGIJE	316
4.1. MATERIJALNA PRAVA NA TEHNOLOGIJU	317
4.2. DUGOROČNA PROIZVODNA KOOPERACIJA	320
4.3. POSLOVNO-TEHNIČKA SARADNJA	323
4.4. ZAJEDNIČKA ULAGANJA.....	325
4.5. MOGUĆE KOMBINACIJE OBLIKA TRANSFERA TEHNOLOGIJE.....	327
Glava XIV – PLANIRANJE	329
I. DEFINISANJE I CILJ PLANIRANJA	329
1. POJAM PLANIRANJA.....	329
2. SADRŽAJ PROCESA PLANIRANJA	331
3. NUŽNOST I CILJEVI PLANIRANJA	334
II. UTVRĐIVANJE CILJEVA U PROCESU PLANIRANJA	337
1. DEFINISANJE POJMA CILJ	337
2. GLAVNA CILJNA PODRUČJA PLANSKIH ODLUKA	338
III. UTVRĐIVANJE POLITIKE KAO ELEMENT PLANSKOG ODLUČIVANJA.....	341
1. DEFINISANJE POLITIKE PREDUZEĆA	341
2. KLASIFIKOVANJE POLITIKA PREDUZEĆA.....	342
IV. POSLOVNA STRATEGIJA KAO ELEMENT PLANSKOG ODLUČIVANJA	345
1. DEFINISANJE STRATEGIJE.....	345
2. KARAKTERISTIKE STRATEGIJE	347
3. PODRUČJA STRATEŠKIH ODLUKA	349
V. PROGRAM KAO ELEMENT PLANSKOG ODLUČIVANJA	351
1. DEFINISANJE PROGRAMA	351
2. SADRŽAJ PROGRAMA.....	351
3. PROJEKTI KAO DELOVI PROGRAMA	353
VI. PLAN KAO ELEMENT PROCESA PLANIRANJA	354
1. DEFINISANJE PLANA PREDUZEĆA	354
2. FLEKSIBILNI PLANOVI	355
3. BUDŽET KAO OBLIK PLANSKOG DOKUMENTA.....	356
4. PODELA PLANOVA PREMA VREMENU KOJE OBUHVATAJU	358
4.1. DUGOROČNI PLANOVI	358
4.2. SREDNJOROČNI PLANOVI.....	359
4.3. KRATKOROČNI PLANOVI	360
4.4. OPERATIVNI PLANOVI.....	360

Glava XV – ORGANIZOVANJE	361
I. ORGANIZOVANJE KAO FUNKCIJA MENADŽMENTA	361
1. DEFINISANJE FUNKCIJE ORGANIZOVANJA	361
2. SADRŽINA FUNKCIJE ORGANIZOVANJA.....	362
II. PRINCIPI ORGANIZACIJE RADA	362
1. PRINCIPI ORGANIZACIJE INDIVIDUALNOG RADA.....	363
1.1. PRINCIPI MINIMALNOG PSIHOFIZIČKOG NAPREZANJA I PRINCIP PRODUKTIVNOSTI.....	363
1.2. FAKTORI OD KOJIH ZAVISI PSIHOFIZIČKO NAPREZANJE	364
2. PRINCIPI ORGANIZACIJE KOLEKTIVNOG RADA	366
2.1. PRINCIP JEDINSTVA SUPROTNIH INTERESA	366
2.1.1. <i>Pojam principa jedinstva suprotnih interesa</i>	366
2.1.2. <i>Obezbeđenje suprotnosti interesa između službi izvršne funkcije</i>	366
2.1.3. <i>Obezbeđenje jedinstva suprotnih interesa kroz funkciju upravljanja</i>	368
2.2. PRINCIP JEDINSTVA CILJA.....	369
2.2.1. <i>Pojam principa</i>	369
2.2.2. <i>Organizovano sprovođenje principa jedinstva cilja</i>	369
2.3. PRINCIP STIMULISANJA INICIJATIVE ZAPOSLENIH.....	370
2.3.1. <i>Pojam principa stimulisanja inicijative zaposlenih</i>	370
2.3.2. <i>Sistemi nagrađivanja u privrednim subjektima</i>	370
2.3.3. <i>Sistem raspodele kao instrument stimulisanja zaposlenih</i>	372
III. ANALIZA I SINTEZA POSLOVA	374
1. ORGANIZACIONA STRUKTURA KOMPANIJA	374
2. UTVRĐIVANJE POSEBNIH POSLOVA	376
3. POVEZIVANJE POSLOVA U RADNE ZADATKE	377
3.1. PODELA RADA.....	378
3.2. SPECIJALIZACIJA POSLA.....	378
3.3. PROŠIRENJE RADNIH ZADATAKA.....	379
3.4. INOVACIJE U STRUKTURI I TRAJANJU RADNOG VREMENA	381
4. GRUPISANJE POSLOVA I FORMIRANJE RADNIH JEDINICA	382
4.1. GRUPISANJE POSLOVA.....	382
4.2. FORMIRANJE ORGANIZACIONIH JEDINICA	384
4.3. METODI DEPARTMANIZACIJE.....	386
4.3.1. <i>Osnovni metodi departmanizacije</i>	386
4.3.2. <i>Pomoćni metodi departmanizacije</i>	390
IV. DECENTRALIZACIJA UPRAVLJANJA	392
1. POJAM I NASTANAK DECENTRALIZACIJE	392
2. PRINCIPI DECENTRALIZACIJE UPRAVLJANJA	393
3. PROCES ORGANIZOVANJA POSLOVNIH JEDINICA.....	395
3.1. STRATEGIJSKE POSLOVNE JEDINICE.....	396
3.2. PROFITNI CENTRI.....	397
3.3. CENTRI TROŠKOVA.....	398
3.4. CENTRI PRIHODA	398
V. ORGANIZACIONI OBLICI PREDUZEĆA	399
1. SVOJINSKI OBLICI ORGANIZOVANJA PRIVREDNIH SUBJEKATA.....	399
2. INTEGRACIONI OBLICI ORGANIZOVANJA PREDUZEĆA	400
Glava XVI – ZAPOŠLJAVANJE	403
I. PROCES UPRAVLJANJA LJUDSKIM RESURSIMA	403

1. DEFINISANJE MENADŽMENTA LJUDSKIH RESURSA	403
2. PRONALAZENJE KADROVA	405
3. IZBOR KADROVA	407
4. OSNOVNE KARAKTERISTIKE LIČNOSTI RADNIKA	409
4.1. FIZIOLOGIJA RADA	409
4.2. PSIHOLOGIJA RADA	410
4.3. SOCIOLOGIJA RADA	411
4.4. ULOGA LJUDSKOG FAKTORA U ORGANIZACIJI	411
II. KADROVSKA POLITIKA PREDUZEĆA	413
1. PLANIRANJE KADROVA	413
2. UKLJUČIVANJE I OBUČAVANJE NOVIH RADNIKA	416
2.1. PRIJEM NOVIH RADNIKA	416
2.2. OBUČAVANJE KADROVA	417
2.2.1. <i>Proces obučavanja radnika</i>	418
2.2.2. <i>Proces pripremanja menadžera</i>	420
2.2.3. <i>Kadrovska politika u funkciji tehnološkog razvoja</i>	423
3. NAPREDOVANJE	425
Glava XVII – UTICANJE	427
I. KOMUNIKACIJA U ORGANIZACIJI	427
1. DEFINISANJE KOMUNIKACIJE	427
2. KOMUNIKACIONI SISTEM	428
II. MOTIVACIJA U ORGANIZACIJI	431
1. DEFINISANJE MOTIVACIJE	431
2. RAZVOJ TEORIJA O MOTIVACIJI	431
2.1. TRADICIONALNI KONCEPT MOTIVACIJE – ŠKOLA NAUČNOG UPRAVLJANJA	432
2.2. TEORIJA MEDULJUDSKIH ODNOSA	433
2.3. MODEL LJUDSKIH RESURSA	433
3. SAVREMENE TEORIJE O MOTIVACIJI	434
3.1. TEORIJE O LJUDSKIM POTREBAMA	434
3.1.1. <i>Maslovljeva teorija potreba</i>	435
3.1.2. <i>Herbergova teorija potreba</i>	436
3.2. TEORIJE PROCESA MOTIVACIJE	437
III. VOĐSTVO	438
1. DEFINISANJE VOĐSTVA KAO MENADŽERSKE SPOSOBNOSTI	438
2. AUTORITET I VOĐSTVO	439
3. STILOVI VOĐSTVA	440
4. INTEGRISANJE RADNIKA I POSLOVANJA	441
IV. ORGANIZACIONO PONAŠANJE I KULTURA PREDUZEĆA	442
1. DEFINISANJE POJMA ORGANIZACIONO PONAŠANJE	442
2. ORGANIZACIONA KULTURA I ORGANIZACIONA KLIMA	444
Glava XVIII – KONTROLISANJE	447
I. POJAM I ZNAČAJ FUNKCIJE KONTROLISANJA	447
1. POJAM FUNKCIJE KONTROLISANJA	447
2. ZNAČAJ FUNKCIJE KONTROLISANJA	448
II. GLAVNE KARAKTERISTIKE PROCESA KONTROLISANJA	448

1. UTVRĐIVANJE STANDARDA I METODA MERENJA PERFORMANSI	449
1.1. METODE UTVRĐIVANJA STANDARDA	450
1.2. PRINCIPI USPOSTAVLJANJA STANDARDA	450
2. MERENJE PERFORMANSI	451
3. POREĐENJE OSTVARENIH SA STANDARDNIM VELIČINAMA	452
4. ANALIZIRANJE I KORIGOVANJE DEVIJACIJE	453
III. VRSTE KONTROLE I NJENA ORGANIZACIJA U PREDUZEĆU	453
1. VRSTE KONTROLE	453
2. ORGANIZACIJA FUNKCIJE KONTROLISANJA	456
PRILOZI	459
I. PRINCIPI IZBORA I KORIŠĆENJA SIMBOLA	459
II. OBJAŠNJENJE SIMBOLA UPOTREBLJENIH U OBRASCIMA I SLIKAMA	460
LITERATURA	463